

PLAN VAN AANPAK [Rioolproblematiek Molenlanden]

[Datum vaststelling in raad/college/directie]

Bestuurlijk opdrachtgever: Johan Quik
Projectleider: PM

Ambtelijk opdrachtgever: Baukje Kramer
Projectcontroller: PM

Het project

Achtergrond (feiten)

De beperkte rioolcapaciteit beperkt zich tot de linten en het buitengebied. Hier liggen in totaal 64 strengen.

Van deze 64 strengen is de overcapaciteit in 7 ervan als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen ongeveer opgebruikt. Ruimtelijke ontwikkelingen veroorzaken dat het netto aanbod van afvalwater door de jaren heen daar is toegenomen. In het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) is de bovenstaande problematiek kort beschreven en is verdiepend onderzoek naar de problematiek aangekondigd. Dit zijn de resultaten.

In deze strengen worden twee soorten technieken gebruikt:

- een vacuümtechniek waarbij het water met een paar grote centrale pompen wordt afgezogen
- een druktechniek, waarbij het water via veel kleine pompen wordt weggepompt. De diameter van de rioolbuis is in grote mate bepalend voor de capaciteit van het totale systeem. Deze systemen kent een beperkte overcapaciteit die gebruikt kan worden om nieuwe woningen en bedrijven aan te sluiten. Een drukriool heeft daarbij meer mogelijkheden om het systeem nauwkeurig te sturen en biedt daarmee wat meer mogelijkheden om nieuwe aansluitingen te realiseren.

In andere strengen is de rioolcapaciteit ook beperkt, maar is er weinig ruimtelijke dynamiek. Daardoor ontstaan er minder of geen problemen in het faciliteren van ruimtelijke ontwikkelingen. Wel bestaat ook hier het risico dat de rioolcapaciteit op termijn voldoende blijkt als hier veel ruimtelijke ontwikkelingen gaan plaatsvinden.

Als gemeente faciliteren wij ruimtelijke initiatieven die passen in ons beleid. Denk hierbij aan woningsplitsingen, vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen die worden omgezet naar woningen, mantelzorgwoningen etc. Dit beleid is deels vastgelegd in bestemmingsplannen, deels is het vastgelegd in meer sectoraal beleid, zoals het gemeentelijk woonbeleid. Het wordt dan ruimtelijk meestal mogelijk gemaakt door middel van postzegelbestemmingsplannen, die worden voorafgegaan door principeverzoeken.

De beschikbare rioolcapaciteit is in de bestemmingsplannen geen afwegingscriterium om een ontwikkelingen te sturen. Dat betekent dat omgevingsvergunningen op dit moment moeten worden

verleend als zij passen in de bestemmingsplannen, daarmee de druk in de riolering verhogend. Wij zien ook dat ontwikkelingen in de linten niet worden gestuurd naar locatie. Het individuele initiatief is hierin bepalend. Dit betekent dat in theorie over een hele rioolstreng de mogelijkheid tot intensivering aanwezig is. Het bestemmingsplan geeft in een aantal gevallen dus de ruimte om te bouwen, terwijl een weigeringsgrond lastig te vinden is en er geen voorkeursvolgorde kan worden bepaald.

Doordat niet duidelijk is waar en hoeveel er gebouwd gaat worden, is hier vanuit riolering niet op te anticiperen door tijdig aanpassingen in de riolering in gang te zetten. Anderzijds is tot op heden vanuit riolering met onvoldoende scherpheid geduid welke strengen nieuwe aansluitingen daadwerkelijk echt niet meer mogelijk zijn zonder grootschalige ingrepen.

Dit vraagstuk wordt naar verwachting nog prangender, doordat de gemeente nieuw (toeristisch) beleid in ontwikkeling heeft, waar de linten een potentiële vestigingslocatie zijn voor nieuwe bedrijven.

Diverse activiteiten die beschreven zijn in dit plan van aanpak zijn voor alle fasen al gestart. Dit is nodig om de beschreven planning te kunnen halen. Budgettaire verplichtingen zijn nog niet aangegaan.

Aanleiding (evt. ongewenste situatie)

In de riolering in een aantal linten is een gebrek aan capaciteit ontstaan. Voortgaande intensivering van het gebruik van het riool lijkt de grootste bijdrage hieraan te hebben. In een aantal strengen zit de capaciteit nu reeds op of tegen de ondergrens aan.

Bij het verder intensiveren zonder aanpassing aan de riolering zal de druk op de riolering verder toenemen.

De problematiek uit zich als volgt:

- Overmatige slijtage en hoog energiegebruik
- Stilvallen van het riool als gevolg van wegvallende druk (vacuümriolering) of overdruk (drukriolering) door een te groot aanbod van afvalwater, waardoor afvalwater niet kan worden afgevoerd.
- Stilvallen van bouwinitiatieven, omdat onduidelijkheid ontstaat over de mogelijkheden van afvoer van afvalwater en daarmee de haalbaarheid van het initiatief.
- De problematiek vertaalt zich niet direct naar klachten van inwoners over de riolering, doordat calamiteiten meestal eerder worden opgelost dan dat inwonersoverlast ervaren. Wel zijn er klachten, doordat de gemeente geen duidelijkheid geeft over de aansluitingsmogelijkheden op de riolering of passende alternatieven hiervoor.
- In de volgende strengen is het rioolsysteem op dit moment niet zo als gewenst: Goudriaan, Molenaarsgraaf, Ottoland, Bleskensgraaf, Oud-Alblas en Langerak (oost).
- Andere strengen functioneren op dit moment overwegend naar behoren, maar kunnen door nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen aan dezelfde problemen komen bloot te staan.

Doel (gewenste situatie)

1. Zorgen en borgen dat het bestaande gemeentelijke beleid kan worden uitgevoerd en de riolering kan blijven functioneren, allereerst in de 7 genoemde strengen maar ook in de andere strengen
2. Als het voorgaande niet mogelijk is voorstellen doen om hierin een (nieuwe) balans te vinden, zodanig dat een toekomstvaste oplossing voor de komende 20–30 jaar ontstaat.

Hierbij houden we rekening met de doelen uit de programma's Wonen en Leven, Beter omgaan met ons gebied, Werken en recreëren, te weten:

- Op peil brengen van het woningaanbod met de bouw van 1.460 woningen in de periode 2020–2029
- Versnellen van de woningbouw
- Behoud en waar mogelijk verbetering van het karakteristieke landschap en de kwaliteit van de (lint)bebouwing van onze gemeente, met ruimte voor nieuwe initiatieven die passend zijn in het gebied (B.1)
- Toerisme is in balans: Toerisme & Recreatie zorgt niet voor overlast (bij inwoners of het landschap), maar draagt bij aan maatschappelijke doelen, zoals duurzaamheid, leefbaarheid, mobiliteit, bewegen & gezondheid, educatie en opleidingen (C.2).

Resultaat (wat wordt opgeleverd?)

Een **handelingskader** voor de komende 2 jaar voor (in ieder geval) de 7 rioolstrengen, waar lopende bouwaanvragen en principeverzoeken/lopende bestemmingsplannen de werking van de riolering onder druk zetten. Hiervan maken deel uit:

- a. Onderzoek of een riooltoets in het bestemmingsplan ingebouwd kan worden.
- b. Een voorbereidingsbesluit, gevolgd door aanpassing van de bestemmingsplannen, bedoeld om een riooltoets voor bouwaanvragen mogelijk te maken
- c. Opschonen van illegale aansluitingen en andere korte termijn aanpassingen aan de riolering die leiden tot minder druk op het riool, waar uit vooronderzoek blijkt dat dit nuttig is
- d. Integrale informatievoorziening aan inwoners en initiatiefnemers en begeleiding van initiatiefnemers die een bouwinitiatief hebben in een streng, waar de rioolproblematiek aanwezig is.
- e. Communicatiestructuur rond rioolproblemen terwijl we bezig zijn met dit proces (ter voorkoming van casus als recent in Wijngaarden).

Een **ontwikkelingskader** per rioolstreng voor de komende ca. 20–30 jaar. Onderdeel van dat kader zijn voorstellen voor:

- a. Investerings in de riolering
- b. Verfijning of aanpassing van het gemeentelijke sectorale en/of ruimtelijk beleid ((wonen/werken/recreatie/sociaal/duurzaamheid/+ andere beleidsvelden die rioolcapaciteit vragen)

- c. Financiële vertaling van de maatregelen in de gemeentelijke (meerjaren)begroting en inzicht in de verwachte effecten op de woonlasten.

We concentreren ons in eerste instantie op de 7 meest problematische strengen.

De realisatie van de voorgestelde maatregelen zal naar verwachting meerdere jaren in beslag gaan nemen. Deze zullen in een uitvoeringsplan vertaald worden.

Een **advies** voor de overige rioolstrengen over de vraag of hiervoor ook een aanpak nodig is.

Afbakening (wat valt binnen of buiten het project?)

Doelen uit de programma's

We houden er rekening mee dat uit nader onderzoek blijkt dat het geldende beleid moet worden aangepast om het riool werkend te houden. Aanpassingen aan het riool is technisch altijd mogelijk, maar hoeft kostentechnisch niet op te wegen tegen de verwachte ruimtelijke ontwikkelingen. In die situaties is aanpassing van het beleid dan mogelijk een betere oplossing voor het vraagstuk. Deze afweging valt binnen de scope van dit project.

Tijdshorizon

In dit project worden voorstellen gedaan voor investeringen in de riolering. Om die voorstellen te kunnen doen maken we inzichtelijk welke ontwikkelingen door de riolering (of alternatieve sanitatie) moet worden gefaciliteerd. Dit vraagt om een concretisering van de ontwikkelingen in een ruimtelijk programma (nieuwe woningen, recreatiebedrijven etc.) naar plek en benodigde rioolcapaciteit. De riolering kent evenwel een afschrijvingstermijn van 60 jaar. Dit is een termijn, waarop ruimtelijk beleid niet wordt geschreven. De vraag is daarom welk beleid we (kunnen) meenemen in deze verkenning. We baseren ons in ieder geval op beleid dat in ontwikkeling is of al is vertaald in bestemmingsplannen. De ontwikkelingen die relevant zijn in het kader van de implementatie van de Omgevingswet worden hierin meegenomen. Dit beleid heeft een werking van maximaal 15–20 jaar. Zouden we een verkenning van ontwikkelingen voor de komende 60 jaar als basis nemen dan voeren we een discussie op structuurniveau over onze kernen. Daarvoor kiezen we niet, omdat dit niet past bij de geformuleerde doelen en omdat we verwachten dat deze ontwikkelingen nog niet kunnen worden vertaald in programma. Wel zullen we rekening houden met enige overdimensionering van het riool.

Mocht lopende het proces blijken dat dit uitgangspunt moet worden aangepast, dan is dat onderdeel van expliciete besluitvorming.

Ruimte voor structurele aanpak

- Niet nemen van korte termijnmaatregelen, waardoor de belasting op de riolering blijft toenemen en geen rust ontstaat om met structurele oplossingen te komen omdat afhandeling van nieuwe bouwplannen voorrang moet krijgen.
- Onrealistische wens om bij de komende kadernota al een totaaloplossing te willen presenteren. Het streven is om bij de kadernota 2023 voor de meest problematische rioolstrengen oplossingen te presenteren.
- Het scenario van het continueren van het huidige ruimtelijke beleid, en maximaal investeren in rioolinfrastructuur heeft mogelijk tot gevolg dat op enig moment weer dezelfde problematiek ontstaat (de capaciteit is opgebruikt). Het gevolg kan ook zijn dat de kosten mogelijk aanzienlijk hoger worden dan aanpassingen in het beleid.

Organisatie en bemensing

- Onvoldoende organisatorische capaciteit, waardoor het project vertraging oploopt
- Krapte op de technische arbeidsmarkt. Ook externe partijen hebben hiermee te maken, waardoor vertraging kan optreden.
- Specialistische en lokale kennis is niet robuust belegd.
- De voorbereiding op de komst van de Omgevingswet gaat veel capaciteit vragen.

Financiële risico's

- Planschade of andere schadeclaims. Bij het aanpassen van het ruimtelijkbeleid naar een meer consoliderende lijn. Schadeclaims door het eventueel stoppen of langer pauzeren van lopende procedures.
- De begrotingsruimte is zodanig beperkt dat investeringen in de riolering niet mogelijk blijken.
- Het riool alleen zien als een gemeentelijke basisvoorziening. Hierdoor wordt een reële bijdrage van initiatiefnemers bij de start van het proces onmogelijk gemaakt. Deze kosten komen dan ten laste van de gemeenschap. Het is logischer om hierover een standpunt in te nemen zodra kaderstelling aan de orde is.

Draagvlak

- Geen draagvlak bij het waterschap in toepassen van alternatieve sanitatie.
- Weerstand bij inwoners met betrekking tot de afkoppeling van foutieve aansluitingen.

Het bovenstaande wordt in maart 2022 uitgewerkt in een document 'Risicomanagement'.

Het projectmanagement

Tijd (doorlooptijd)

	Voorbereiding	Mrt 2022
	Besluit PvA door college Opdrachtverlening Projectorganisatie opbouwen Raadsinformatiebrief Communicatie bevolking	
Spoor 1	Handelingskader	
	Afronden onderzoek naar, registratie en monitoring van: - Normstelling (inventarisatie normenkader) - Rioolcapaciteit - Verleende en aangevraagde vergunningen en principeverzoeken - Ruimte in bestemmingsplannen - Relevant beleid - Oneigenlijke aansluitingen	Mrt 2022
	Opschonen en bijhouden: - Formuleren beleid/richtlijn intrekking ongebruikte vergunningen en principeverzoeken; - Intrekken ongebruikte principeverzoeken; - Intrekken ongebruikte vergunningen; - heroverweging ingediende principeverzoeken en lopende bestemmingsplannen - Verkenning beëindigen foutieve rioolaansluitingen door aanschrijving en handhaving - Beëindigen foutieve rioolaansluitingen door aanschrijving en handhaving	Apr 2022 Juni 2022 – Juni 2023
	Voorkomen ongewenste ontwikkelingen: - Voorbereidingsbesluit gemeenteraad - Besluit bestemmingsplan ter inzage college	Apr 2022 Juni 2022
Spoor 2	Ontwikkelingskader 7 strengen	
	Interne verkenningen Interne verkenning beleid (algemeen en vertaling naar streng) - Bestaande ruimte in regelgeving beoordeeld op beleidseffecten - Bestaande beleidswensen vertaald naar gewenste regelruimte - Vertaling van regelruimte en beleidswensen naar effect op de riolering - Conclusies en (deel)advies	Jan – Apr 2022
	Interne verkenning technische mogelijkheden 7 strengen	

	- Verkenning per streng - o Aanpassing strengen - o Alternatieve sanitatie - o kosten en haalbaarheid - Conclusies en (deel)advies	Jan – Apr 2022
	Externe verkenning Confrontatie verkenning technische mogelijkheden en beleid en vertaling naar beleidsvoorstellen op het gebied van: - Investerings in riolering - Bouwen in strengen - Aansluitbeleid op de riolering - Beleid rond alternatieve sanitatie	Mei 2022
	Vertaling	
	Kaderstelling gemeenteraad	Juni 2022
	Besluit gemeenteraad Kadernota 2023	Juli 2022
	Besluit gemeenteraad begroting 2023	Sept 2023
	Vertaling in uitvoeringsplan door college	Q4 2022
Spoor 3	Advies overige strengen (met daarin een relatie met het GRP) Besluit college	Q4 2022

Geld (kosten en dekkingen of baten)

• Welk budget is nodig?

Extern advies: riolering, RO en juridisch	€25.000
Riooltechnisch advies voor 5–7 strengen	€15.000
Ondersteunende inhuur op diverse disciplines om ervoor te zorgen dat regulier werk kan doorgaan. (400 x gem. €80/uur)	€32.000
Vertaling van de maatregelen in regelgeving, uitgaande van een paraplubestemmingsplan	€10.000
Communicatie en participatie	€5000
Foutieve aansluitingen corrigeren	PM
Totaal	€87.000

Dekking kan gevonden worden bij de Zomernota 2022.

Het college kan hierop vooruitlopend een budget voteren van maximaal €100.000.

De raad wordt hierover geïnformeerd door middel van een raadsinformatiebrief.

Kwaliteit

- Riooltechnische oplossingen moeten voldoen aan wettelijke eisen

Beslismomenten

Zie planning

Organisatie en mensuren

Een **projectgroep** zal de activiteiten voor een groot deel uitvoeren. De leden van de projectgroep schrijven mee aan de te leveren producten en de projectleider adviseren en faciliteren bij de omgangswijze met de omgeving.

Functie
Projectleider (intern)
Projectondersteuner (inhuur)
Adv. Riolering – technisch
Adv. Riolering – beleid/systeem
Adv. RO
Adv. JZ
Adv. BWT / vergunningen
Adv. BWT / frontoffice
Coördinator adviezen BBR
Adv. Communicatie
Verbinder
Adv. Wonen/versnelling woningbouw (op afroep)
Adv. EZ (op afroep, voorkant inrichting en achteraf vastlegging)
Businesscontroller (op afroep)
Kostenverhaaldeskundige
Extern adviseur riolering (reflectie)
Extern RO/planoloog (reflectie)
Extern juridisch
Onderzoek rioolcapaciteit

Rol projectleider

De projectleider heeft de volgende taken:

- Algehele procesbegeleiding
- Zorg voor totstandkoming producten
- Organiseren en voorbereiden projectgroepbijeenkomsten

- Organiseren en voorbereiden opdrachtgeversoverleg
- Voorbereiden en begeleiden bestuurlijke besluitvorming (inc. opstellen bestuurlijke stukken)
- Organiseren van stakeholdersoverleg.

De projectleider wordt inhoudelijk in eerste lijn ondersteund door de adviseurs riolering en RO en de adviseur communicatie. De projectondersteuner organiseert bijeenkomsten en verzorgt actielijsten etc.

Opdrachtgevers

Bestuurlijk opdrachtgever: Johan Quik

Ambtelijk opdrachtgever: directeur Beleid & Uitvoering

Communicatie en inwonersparticipatie

Communicatie

Wordt in apart communicatieplan uitgewerkt

Participatie

Op diverse manieren wordt in participatie voorzien:

- a. Externe deskundigheid op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, ruimtelijke regelgeving en riolering wordt ingehuurd om mee te denken in oplossingen. Zij worden in het proces betrokken en denken op bepaalde ijkmomenten mee;
- b. Initiatiefnemers en belanghebbenden in de strengen worden uitgenodigd voor strengensessies in mei 2022.
- c. We vragen WRSL mee te denken in het gehele proces.